

Regulamin

Regionalnej Odznaki Krajoznawczej „Poznaj Dowódców Powstania Styczniowego”

1. Odznaka ma na celu zapoznanie z działalnością dowódców Powstania Styczniowego
2. Odznakę może zdobywać osoba która ukończyła 7 lat
3. Odznaka posiada 3 stopnie: brązowy, srebrny i złoty, które należy zdobywać w kolejności stopni:
 - na stopień brązowy należy zapoznać się z działalnością 3 dowódców Powstania Styczniowego oraz zwiedzić pole walki lub zabytki (w jednej miejscowości zaznaczonej kolorem czerwonym, dotyczących 3 dowódców),
 - na stopień srebrny należy zapoznać się z działalnością następnych 5 dowódców Powstania Styczniowego oraz zwiedzić pole walki lub zabytki(w jednej miejscowości zaznaczonej kolorem czerwonym, dotyczących 5 dowódców),
 - na stopień złoty należy zapoznać się z działalnością następnych 10 dowódców Powstania Styczniowego oraz zwiedzić pole walki lub zabytki (w jednej miejscowości zaznaczonej kolorem czerwonym, dotyczących 10 dowódców), wymienionych w Załączniku do regulaminu odznaki.
4. Czas zdobywania odznaki jest nieograniczony.
5. Podstawa do zdobycia odznaki jest Kronika Odznaki, opracowana i prowadzona w dowolny sposób przez zdobywającego odznakę. Na pierwszej stronie Kroniki Odznaki należy umieścić dane personalne oraz adres zamieszkania osoby zdobywającej odznakę.
6. Potwierdzeniem zwiedzonych miejsc mocy mogą być: pieczętka miejscowości, fotografie, potwierdzenie kadry programowej PTTK, która uczestniczyła podczas zwiedzania obiektu, opis, szkic obiektu (pomnika, treść tablicy pamiątkowej).
7. Kronikę Odznaki weryfikuje i przyznaje odznaki : Oddział Wojskowy PTTK, ul. Lubelska 139D/15, 22 – 109 CHEŁM – 6
8. Kronikę Odznaki wraz z odznaką Oddział przesyłką pocztową za pobraniem . Proszę nie przysyłać kopert zwrotnych i znaczków pocztowych.
9. Interpretacja regulaminu odznaki należy wyłącznie do Zarządu Oddziału Wojskowego W Chełmie
10. Regulamin został wprowadzony w życie Uchwałą nr 2/2013 z dn. 19.02.2013 r. i obowiązuje z dniem podpisania Uchwały

Załącznik do Regulaminu ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ „Poznaj Dowódców Powstania Styczniowego”

Czołowi Dowódcy Powstania Styczniowego

1.Gen. Zygmunt Sierakowski, (ur. 19 maja 1827 w Lisowie koło Maniewicz na Wołyniu, zm. 27 czerwca 1863 w Wilnie) – polski generał, działacz niepodległościowy, dowódca powstania styczniowego na Żmudzi. Używał pseudonimu *Dołęga*. Jako student uniwersytetu petersburskiego prowadził propagandę patriotyczną wśród ludu wiejskiego na Litwie. W maju 1848 schwytyany przez Rosjan i skazany za nielegalne przekraczanie granicy rosyjsko-austriackiej na bezterminowe rotę aresztanckie w orenburskim korpusie karnym, gdzie odznaczył się zdolnościami i męstwem. W 1856 został mianowany oficerem. W 1859 skończył Akademię Sztabu Generalnego w Petersburgu. Wysłany przez rząd dla badania prawodawstwa wojskowego narodów zachodnich, przyczynił się swoimi projektami do zniesienia kary cielesnej w armii. Tam też należał do kierownictwa konspiracyjnych sfederowanego Koła Oficerów Polskich w Petersburgu, związanego z organizacją czerwonych w Kongresówce. Z ich ramienia w 1861 nawiązał w Paryżu kontakt z Ludwikiem Mierosławskim. Spotykał się z Giuseppe Garibaldim i Aleksandrem Hercenem. W 1863, po wybuchu powstania wziął dymisję z wojska rosyjskiego i z ramienia Rządu Narodowego

został naczelnikiem wojennym województwa kowieńskiego. Dowodził 2500-osobowym oddziałem, operującym na Żmudzi. 21 kwietnia pobił Rosjan w pod Ginietykami. 3 maja wyruszył ze swoim 7-le uzbrojonym oddziałem w kierunku Kurlandii, gdzie zamierzał przejąć transport broni dostarczony z Wielkiej Brytanii^[1]. W dniach 7-9 maja stoczył trzydniową bitwę pod Birzami, zakończoną rozbięciem jego oddziału przez fiński pułk lejbgwardii gen. Jana Ganeckiego. Dostał się do rosyjskiej niewoli. Przed sądem wojennym okazał niezłomny hart ducha. Wbrew zabiegom międzynarodowej opinii publicznej, 27 czerwca 1863 został powieszony w Wilnie.

2.ptk.Marcin Maciej Borelowski, ps. *Leleweł* (ur. 29 października 1829 w **Półwsiu Zwierzynieckim koło Krakowa**, zm. 6 września 1863) – polski działacz społeczny i patriotyczny, pułkownik w powstaniu styczniowym.

Z zawodu rzemieślnik-blacharz, majster studniarski, uczestnik wystąpień niepodległościowych w Krakowie w latach 1846 i 1848, po upadku wiosny ludów uczestnik działalności konspiracyjnej. Programowo związany z millenerami, od 1862 roku jednak ze stronnictwem czerwonych. Zajmował się organizowaniem policji narodowej i gromadzeniem broni. Współorganizator patriotycznych manifestacji ludności w Warszawie poprzedzających wybuch powstania styczniowego, w czasie powstania dowódca oddziałów partyzanckich i naczelnik wojenny województw lubelskiego i podlaskiego. Dosłużył się stopnia pułkownika. 24 marca 1863 roku pobity w **bitwie pod Krasnobrodem**. 16 kwietnia stoczył **bitwę pod Borowymi Młynami**. Zaatakowany w I bitwie pod Chruśliną 30 maja odparł atak Rosjan i ponownie odniósł zwycięstwo 3 września **pod Panasówką**. Poległ w **bitwie na Sowiej Górze pod Batorzem** 6 września 1863 roku

3.gen.Józef Hauke-Bosak herbu Bosak, hrabia, (ur. 19 marca 1834 w Petersburgu – zm. 21 stycznia 1871 pod Dijon) – generał broni, uczestnik powstania styczniowego. Do Polski przybył w 1782 przez Moguncję i Drezno. Ojciec Józefa, Józef Hauke (1790 - 1837), urodzony już w Polsce, był kapitanem w wojsku Księstwa Warszawskiego i potem generałem wojska rosyjskiego, a stryj Maurycy Hauke był generałem napoleońskim, wstawionym obroną **Zamościa** w 1813 roku, zginął pierwszego dnia powstania listopadowego jako wierny carowi. Drugi stryj, Ludwik August (1779 - 1851) był dyrektorem górnictwa w Królestwie Polskim. Maurycy, Ludwik August i Józef otrzymali w 1826 w Królestwie Polskim potwierdzenie szlachectwa, a później w różnych latach tytułu hrabiowskiego. Józef Hauke zaczął edukację w carskim Korpusie kadetów, następnie w Korpusie Paziów i zwieńczył ją ukończeniem Wyższej Akademii Wojskowej. W 1855 został oficerem ordynansowym cara Aleksandra II. W 1859 przeniósł się do służby czynnej. Brał udział w walkach na Kaukazie z niedobitkami wojsk Szamila, w których się dosłużył dwóch krzyży i złotej szabli za waleczność. W 1862 został awansowany na pułkownika. Manifestacje patriotyczne w 1861 i 1862 były dla niego wstrząsem. Podał się do dymisji, zamiast której dostał roczny urlop z armii carskiej. W styczniu 1863, kiedy wybuchło powstanie ponownie złożył dymisję, tym razem przyjętą. Był bliskim współpracownikiem Romualda Traugutta i dowódcą tworzonego II korpusu, naczelnikiem oddziałów powstańczych województw krakowskiego i sandomierskiego oraz kaliskiego.

4.ptk.Apolinary Kurowski herbu Nałęcz III (ur. 1818, zm. 11 maja 1878 w Baden) – pułkownik powstania styczniowego.

Urodził się w Wielkopolsce. Przed rokiem 1863 był właścicielem wsi Tyniec koło Jędrzejowa (dzisiaj województwo świętokrzyskie). W 1846 przystąpił do spisku organizującego wybuch powstania. Aresztowany przez Prusaków w roku 1847 załamał się w śledztwie. Skazany na śmierć, uwolniony w 1848. Brał następnie udział w powstaniu wielkopolskim. Ludwik Mierosławski przeznaczył mu zadanie uderzenia na Kalisz dla sprowokowania wojny z Rosją. Uszedł z Prus do Kongresówki. Od 1862 przygotowywał wystąpienie zbrojne. Po wybuchu powstania styczniowego, mianowany naczelnikiem województwa krakowskiego. Przeprowadził koncentrację oddziałów powstańczych w okolicach **Ojcowa**, gdzie zgromadził 2500 ludzi. Dokonał licznych wypadów na pogranicze rosyjskie komory celne i garnizony, zdobywając m.in. 80 000 rubli. Posądzony o nieudolne dowodzenie w czasie **bitwy pod Miechowem** (17 lutego 1863 roku) i walk o utrzymanie *trójkąta granicznego* między zaborami, został usunięty ze stanowiska wojewody. Uszedł do Galicji. Dopiero w lutym 1864 roku pojawił się w Kongresówce, jako dowódca dywizji krakowskiej w II korpusie Józefa Hauke-Bosaka, a następnie szef sztabu w tym korpusie. 21 lutego 1864 bezskutecznie szturmował **Opatów**. Wyemigrował do Szwajcarii.

5.gen.Walery Antoni Wróblewski (ur. 27 grudnia 1836 w Żołudku, zm. 5 sierpnia 1908 w Ouarville) – polski działacz rewolucyjno-demokratyczny, dowódca w powstaniu styczniowym, generał Komuny Paryskiej, działacz Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich. Urodził się 15 grudnia (27 grudnia) 1836 roku^[1] w Dworze Żołudek, w powiecie lidzkim na Wileńszczyźnie. Był synem Antoniego Wróblewskiego i Róży z Jurowskich, miejscowej drobnej szlachty. Od 1844 wraz z rodziną zamieszkał w Wilnie, gdzie uczęszczał do gimnazjum - wileńskiego instytutu szlacheckiego. Od 1853 do 1856 studiował w Instytucie Leśnictwa i Miernictwa w Petersburgu. Po ukończeniu studiów i odbyciu rocznej praktyki w leśnictwie pod Grodnem, w 1857 został mianowany chorążym w Korpusie Leśnym. Został skierowany do pracy na stanowisko zastępcy kierownika szkoły leśnej w Sokółce, zaś w 1861 został kierownikiem szkoły i otrzymał nominację na podporucznika. W **Sokółce** wraz z Konstantym Kalinowskim był organizatorem rozgałęzionej sieci organizacji rewolucyjnych. Wraz z Kalinowskim wydawał pismo "Muzyckaja Prawda" (Chłopska Prawda), jeden z pierwszych periodyków w języku białoruskim (pisany łaćką). Po wybuchu powstania styczniowego został od kwietnia 1863 zastępcą generała Onufrego Duchinińskiego naczelnika sił zbrojnych województw augustowskiego i grodzieńskiego jako zwolennik Czerwonych. W dniu 27 kwietnia 1863 dokonał przeglądu pierwszego oddziału powstańczego. Polecił odczytać zebrany manifest Rządu Narodowego i powstańczy dekret uwłaszczeniowy, po polsku i po białorusku. W następnych miesiącach dowodził oddziałami w bitwach m.in. **pod wsią Waliły oraz pod Wielkim Węglem** (16 czerwca 1863). W pogoni za jego oddziałem wysłano w różnych kierunkach 4 kolumny piechoty i kawalerii. Z jedną z tych kolumn pod Żarkowszczyzną stoczył potyczkę (21 lipca), a następnie schronił się ze swoim oddziałem w Puszczy Białowieskiej. W sierpniu 1863 awansowany do stopnia pułkownika i w miejsce zwolnionego Duchinińskiego został mianowany naczelnikiem województwa grodzieńskiego. Celem usprawnienia i wzmocnienia dowodzenia siłami powstańczymi na terenach wschodnich, pod przybranym nazwiskiem, we wrześniu 1863 przybył do Warszawy, gdzie prowadził rozmowy z dyktatorem powstania Romualdem Trauguttem. Pod koniec 1863 po powrocie z **Warszawy**, rozszerzył działania na Podlasie i Lubelszczyznę. W połowie stycznia 1864 przeszedł z oddziałem rzekę Wieprz pod Kockiem. 9 stycznia 1864, podczas marszu został zaatakowany przez kozaków pod **Budką Korybutową**. W trakcie bitwy został ciężko ranny (dwukrotnie cięty w głowę i w prawe ramię), osłaniając odwrót oddziału. Nierozpoznany przez Rosjan, został przeniesiony z pola bitwy, i ukryty w stodole przez miejscowego chłopa, a następnie przewieziony do dworu w **Zawieprzycach**. Krewna dzierżawcy Bolesława Skłodowska (ciotka przyszłej uczzonej Marii Skłodowskiej-Curie), przewiozła rannego Wróblewskiego na stronę austriacką do Galicji, w przebraniu kobiecym. Po przekroczeniu granicy austriackiej przez pewien czas przebywał w szpitalu powstańców, założonym u hrabiów Tarnowskich w **Dzikowie**. Następnie z Galicji wyjechał do Francji. W tym czasie władze carskie wydały na niego wyrok śmierci i konfiskatę dóbr w Sokółce. Po przyjeździe do Francji, pracował jako nauczyciel, zecer oraz zapalał latarnie gazowe na ulicach. Jednocześnie aktywnie działał w środowiskach niepodległościowych. W 1865 został wybrany przewodniczącym Delegacji Litewskiej (organizacji skupiającej powstańców). W połowie 1867 wszedł do Komitetu reprezentacyjnego Zjednoczenia Emigracji Polskiej. Ludwik Adam Mierosławski (ur. Ludwik Adam Mierosławski (ur.17 stycznia 1814 w Nemours – zm. 22 listopada 1878 w Paryżu) – polski generał, pisarz i poeta, działacz polityczny i narodowościowy, a także historyk wojskowości, brat Adama Piotra (1815-1851) – żeglarza i kapitana marynarki handlowej, syn ptk. Adama Kaspra.

Dyktatorzy Powstania Styczniowego.

6.gen.Ludwik Adam Mierosławski. Urodził się w polsko-francuskiej rodzinie szlacheckiej. Ojcem Ludwika był płk. Adam Kasper Mierosławski (1785-1837) herbu Leszczyce – adiutant gen. Davouta (który sam został ojcem chrzestnym Ludwika), matką – Francuzka Camilla Notté de Vaupleux (wnuczka angielskiego kapitana marynarki handlowej Stubbsa). W 1820 roku przywieziono go do Polski. Pobierał nauki w wojewódzkiej szkole pijarów w **Łomży**, a następnie w kaliskiej szkole kadetów. Ukończył ją w roku 1830, by w wieku 15 lat zostać podchorążym 5. Pułku Piechoty Liniowej Mierosławski, w stopniu porucznika, brał udział w powstaniu listopadowym walcząc w korpusie generała Samuela Różyckiego, z którym przedarł się do Galicji. Po klęsce powstania od 1833 roku przebywał na emigracji we Francji, gdzie zyskał sobie sławę wybitnego teoretyka wojskowości. Był jednym z przywódców Centralizacji Towarzystwa Demokratycznego Polskiego i członkiem Młodej Polski (starał się także, z polecenia Mazziniego, zorganizować Młodą Francję). W latach 1839-1840 prowadził wykłady z historii ludów słowiańskich we Francuskim Instytucie Historycznym w Paryżu. W lutym 1863 roku Mierosławski przybył do Polski, by zostać dyktatorem powstania styczniowego. Po dwóch przegranych starciach **pod Krzywosądem i Nową Wsią** (Kujawy) i konflikcie z Marianem Langiewiczem postanowił złożyć dyktaturę i zdecydował się na powrót do Paryża, skąd rozprzestrzenił informacje o fatalnym zorganizowaniu powstania w Polsce. Wycofał się z polityki po wojnie francusko-pruskiej. Był poetą i pisarzem. W 1841 roku pod panieńskim nazwiskiem matki wydał w Paryżu autobiografię. Najbardziej znanym dziełem Mierosławskiego jest jednak praca z gatunku teorii wojskowości – *Rozbiór krytyczny kampanii 1831 roku*. Zmarł 22 listopada 1878 w Paryżu. Został pochowany na cmentarzu Montparnasse. Autorem pomnika na grobie Mierosławskiego był polski rzeźbiarz – Cyprian Godebski

7.gen.Marian Langiewicz (ur. 5 sierpnia 1827 w **Krotoszynie**, zm. 10 maja 1887 w Konstancyopolu) – generał i dyktator powstania styczniowego. Uczył się w Gimnazjum w Trzemesznie. W 1860 brał udział w wyprawie Garibaldiego na Sycylię, gdzie odznaczył się męstwem i nieustrasliwością. Był wykładowcą Polskiej Szkoły Wojskowej w Cuneo, gdzie stał się zajadłym przeciwnikiem Ludwika Mierosławskiego. Był związany z politycznym ugrupowaniem Białych. Przed wybuchem powstania z ramienia Komitetu Centralnego Narodowego sprowadził do Polski karabiny z Niemiec i Belgii. 9 stycznia 1863 mianowany pułkownikiem województwa sandomierskiego. Miał przeprowadzić koncentrację sił powstańczych w Górach Świętokrzyskich i na ich czele uderzyć na **Warszawę**. 22 stycznia jego zgrupowanie przypuściło trzy zwycięskie ataki na siły rosyjskie w **Jedlni, Bodzentynie i w Szydłowcu** (gdzie uczestniczył osobiście), rozpoczynając kampanię, zwaną przez historyków Kampanią Langiewicza. W obozie w klasztorze w Wąchocku zgromadził 1400 ludzi, formując z nich oddziały jazdy, piechoty i służb. Założył tam kancelarię sztabową, ambulans, drukarnię i fabryczkę broni. Rosjanie rozpoczęli za nim pościg, uderzając w kilku miejscach jednocześnie. 11 lutego pobił Rosjan w bitwie pod Słupią, zdobywając 1000 karabinów i 8 dział. Jego siły stale rosły. W **Małogoszczy** Langiewicz połączył swoje siły z oddziałem idącym z Mazowsza. Miał teraz ponad 2500 żołnierzy. Tu też wydał 24 lutego 1863 bitwę przeważającym liczebnie Rosjanom. Dzięki sprawnemu dowodzeniu wyrwał się z okrężenia prawie bez poważniejszych strat, tracąc 300 zabitych i 2 armaty. 11 marca 1863 roku w dworku w Goszczy ogłosił się dyktatorem powstania. Tydzień później po bitwach **pod Chrobrzem i Grochowiskami**, przeszedł 19 marca do Galicji. Aresztowany tegoż dnia przez Austriaków, przez dwa lata był więziony w twierdzy Josephstadt, a następnie przebywał na emigracji w Anglii i Szwajcarii. Później przebywał i służył w armii tureckiej jako **Langie Bey**. Zmarł w Konstancyopolu 10 maja 1887 i pochowany został na cmentarzu Haidar Pasha wraz ze swoją żoną angielskiego pochodzenia Suzanne. 19 czerwca 1937 Minister Spraw Wojskowych nadał koszarom 56 Pułku Piechoty Wielkopolskiej w Krotoszynie imię Generała Mariana Langiewicza. **W Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie** znajduje się jego szabla: angielska oficerska wz. 1857.

8.gen.Romuald Traugutt ps. *Michał Czarncki* (ur. 16 stycznia 1826 w Szostakowie powiat brzeski, zm. 5 sierpnia 1864 w **Warszawie**) – polski generał, dyktator powstania styczniowego. Urodził się 16 stycznia 1826 w Szostakowie. Miejsce urodzenia leżało wówczas w granicach Imperium Rosyjskiego, wchodząc w skład guberni grodzieńskiej. Dzisiaj znajduje się na Białorusi. Był synem Ludwika i Alojzy z Błockich. Największy wpływ na jego wychowanie wywarła jednak babka – Justyna Błocka, która od najmłodszych lat wpała Romualdowi wartości patriotyczne. W 1836 roku rozpoczął naukę w gimnazjum w Świsłoczy, którą ukończył w 1842 z dobrymi wynikami (srebrny medal za naukę i świadectwo dojrzałości dające prawo do 14. stopnia służbowego). Następnie próbował dostać się na studia. Od najmłodszych lat pragnął dostać się do Instytutu Inżynierów Dróg Komunikacyjnych w Petersburgu. Jednakże instytut uległ reorganizacji i Traugutt nie został przyjęty. Nie bez znaczenia był również jego wiek. Do czasu proklamowania powstania na Litwie (marzec 1863), Traugutt nie wyrażał chęci brania udziału w życiu politycznym. W poglądach zbliżony był jednak do stronnictwa *białych*, choć działania przez niego podejmowane odzwierciedlały raczej program *czerwonych*. Gdy powstanie wybuchło, sąsiedzi z Ostrowia namawiali go do objęcia komendy nad lokalnymi oddziałami. Traugutt nie był pośród nich szczególnie popularną osobą, ale większość znała jego dawne zasługi wojenne. Przez długi czas odmawiał przystąpienia do powstania styczniowego. Wszedł do walki w kwietniu 1863 roku. Objął dowództwo nad oddziałem kobryńskim, z którym m.in. urządził 17 maja udaną zasadzkę na oddział rosyjski pod Horkami. Stoczył jeszcze kilka potyczek. Ostatnią miała miejsce 13 lipca pod Kołodnem i zakończyła się porażką. W lipcu 1863 przebywał w majątku Elizy Orzeszkowej pod Kobryniem. Później Traugutt postanowił udać się do Warszawy. W stolicy Królestwa stanął się przed Wydziałem Wojny Rządu Narodowego, do którego dyspozycji się oddał. 15 sierpnia otrzymał awans na generała. Następnie został wysłany do Paryża, gdzie miał szukać możliwości pozyskania pomocy dla powstańców ze strony Francji. Misja nie przyniosła jednak sukcesu. Po powrocie udało mu się uzyskać poparcie stronnictwa *białych*, którzy wysunęli jego kandydaturę na dyktatora powstania. Po upadku Rządu Narodowego *czerwonych* 17 października 1863 Romuald Traugutt został dowódcą powstania. Jego przywództwo miało charakter tajny. Siedzibą dyktatora było mieszkanie przy **ul. Smolnej 3**, a sam Traugutt przybrał pseudonim Michał Czarncki. Przyjął również wymyśloną tożsamość konspiracyjną, podając się za kupca pochodzącego z Galicji. Traugutt podjął się próby reorganizacji sił powstańczych i przekształcenia słabo uzbrojonych i luźno zorganizowanych oddziałów partyzanckich w regularną armię. 27 grudnia 1863 wydał dekret powołujący delegatów terenowych w celu uwłaszczenia chłopów. Jako jeden z głównych celów wskazywał także konieczność poprawy sytuacji finansowej oddziałów powstańczych. Jego zabiegi o udzielenie pożyczki w kraju i zagranicą skończyły się jednak niepowodzeniem. Prowadził także szeroko zakrojoną politykę zagraniczną. Najpierw próbował uzyskać pomoc militarną od krajów Europy Zachodniej. Kiedy okazało się, iż nadzieje na to były zupełnie bezpodstawne, nawiązał kontakty z innymi europejskimi rewolucjonistami. Korespondował m.in. z Giuseppe Garibaldim. Pomimo swej głębokiej religijności i siania listów do papieża Piusa IX z prośbą o *apostolskie błogosławieństwo*, sprzeciwiał się wysłaniu do Rzymu funduszy, które miały przyspieszyć kanonizację błogosławionego Józefa Kuncewicza. Traugutt został aresztowany przez rosyjską policję w nocy z 10 na 11 kwietnia 1864 w swojej warszawskiej kwaterze (został wydany przez Artura Goldmana). Początkowo przetrzymywany był na **Pawiaku**, a później więziono go w **X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej**. Próbowano wydobyć z niego informacje dotyczące dowództwa powstania, jednak Traugutt nie wydał nikogo.

9.Aleksander Waszkowski (ur. w 1841 roku w **Tarnogrodzie** - zm. 17 lutego 1865 w **Warszawie**) – ostatni naczelnik Warszawy w powstaniu styczniowym. Był członkiem Warszawskiej Organizacji Miejskiej. W lutym 1863 roku przeprowadził akcję przejścia map sztabowych, a w czerwcu tego samego roku - Kasy Głównej Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego. Mianowany ostatnim powstańczym naczelnikiem **Warszawy**, funkcję tę pełnił od 10 grudnia 1863 roku do 19 grudnia 1864 roku, kiedy to został przypadkowo aresztowany na

ulicy Elektoralnej. Miał świadomość braku możliwości odwrócenia upadku powstania, ale wydawaniem rozkazów i odezw starał się utrzymać wrażenie, że organizacja miejska jeszcze funkcjonuje. Nie miał stałego miejsca zamieszkania; nocował w zabudowaniach **młyna na Solcu**, dnie zaś spędzał na czytaniu gazet w kawiarniach. Świadomie nie decydował się na wyjazd poza miasto. Więziony był w **X pawilonie Cytadeli Warszawskiej**. Został stracony na jej stokach 17 lutego 1865 roku wraz z Emanuelem Szafarczykiem. Była to ostatnia w **Warszawie** publiczna egzekucja uczestników powstania.

Dowódcy oddziałów powstańczych

10. Matwiej Bezkiżkin – były kapitan rosyjskiej straży granicznej. W wojsku powstańczym uczył musztry i sztuki wojennej. Dowódca oddziału powstańczego. Walczył na terenie powiatu opoczyńskiego. 27 kwietnia 1864 roku wpadł w ręce Rosjan. W czasie przesłuchania uderzył w twarz oficera śledczego. Skazany na śmierć został powieszony 17 maja 1864 roku w **Radomiu**.

11. Jan Birtus – Protestant urodzony w Holosku niedaleko Lwowa. Kapitan armii austriackiej. W grudniu 1863 roku dowodził konnym oddziałem 64. żandarmów narodowych. 4 grudnia 1864 roku stoczył walkę między Jeżewem a Kołniszewem. Raniony dostał się do niewoli, gdzie z rozkazu ppłk. Aleksandra Bremzena (naczelnika wojennego Łodzi) dostał wyrok śmierci. Stracony 20 grudnia 1863 roku w **Łodzi**

Adam Bitis - urodzony w 1836 w Białożoryszkach w powiecie szawelskim. Chłop litewski, bardzo popularny na Żmudzi. Utworzył oddział złożony z 70 powstańców, którym ciągle niepokoił Rosjan. Po powstaniu styczniowym wyemigrował do Francji, gdzie zmarł w 1884 roku.

12. Polikarp Bugielski – urodzony w 1830 roku. Inspektor policji z **Suwałk**. Brał udział w bitwach pod Balinką, Kadyszem, Gruszkami, Kozimrynkiem, Burzynem, Radziłowem. Po wybuchu powstania zebrał oddział 50 ludzi i przybył z nimi do oddziału Wincentego Kamieńskiego, po kilku utarczkach w jakich brał udział, przeszedł pod dowództwo Suzina, po bitwie pod Stawiszkami przyłączył się do oddziału Brandta. Ranny w potyczce pod **Wizną**. Brał udział w ataku na komorę celną – Wincenta 19 września 1863 roku. W listopadzie 1863 roku musiał uciekać do Prus Wschodnich. Po upadku powstania nie złożył broni. W kwietniu 1864 r. wchodzi do Królestwa Polskiego z oddziałem 40 strzelców. W potyczce pod **Gontarzami i Kuziami w Augustowskim** jego oddział doznał silnych strat. Schwyty pod wsią **Grabowo** w okręgu Biebrzański został rozstrzelany 14 maja 1864 r. w **Sczuczynie**.

13. Kazimierz Błaszczński – urodzony w 1831 roku, kapitan artylerii rosyjskiej. Po wybuchu powstania awansowany na naczelnika wojskowego województwa płockiego, gdzie organizował wojsko powstańcze. W marcu 1863 roku sformował w województwie sandomierskim oddział kawalerii, z którym stoczył wiele bitew. Wstąpił się bitwą pod Wodzisławiem, gdzie 6 Maja 1863 roku na czele 250 ułanów przegnał Rosjan z miasta. W potyczce pod wsią **Górą między Działoszycami a Pińczowem** 18 Czerwca 1863 r. odniósł 16 ran, w tym dwie w klatkę piersiową. Zmarł 19 czerwca 1863 roku we wsi Lubczy, pochowany w Nawarzcach.

14. Ludwik Caroli – urodzony w 1836 roku w Bergamo. Żołnierz Garibaldiiego, w powstaniu styczniowym adiutant płk. F. Nullo. wzięty do niewoli 5 maja 1863 r. w bitwie pod **Krzykawką koło Olkusza**. 1 lipca 1863 roku został uwięziony w **Cytadeli Warszawskiej**. Sąd wojenny skazał go na karę śmierci. Wyrok zamieniono na katorgę w kopalni Kadał pod Nerczyńskiem na 12 lat. Prześladowany przez generała Szyłowa zmarł z wycieńczenia 7 czerwca 1865 r.

15. Edward Chądzyński – dowódca powstańczego oddziału. Po bitwie pod **Słolinem** dostał się do rosyjskiej niewoli, z której uciekł i sformował własny oddział w województwie augustowskim. Zginął 7 lipca 1863 roku w bitwie pod **Brzezińcami**.

16. Władysław Cichorski, pseudonim „Zameczek” – urodzony w **Kaliszu** w 1822 roku, członek organizacji „czerwonych”. Syn radcy stanu i senatora Wincentego Cichorskiego. Zawodowo zajmował się geometrią. Zaskoczony przedwczesnym terminem wybuchu powstania tak skomentował to wydarzenie: *...powstanie z bronią białą, to jest z gołymi rękami, bez żadnego planu, funduszków, i bez dostatecznej organizacji w całym kraju, zdawało mi się nierozsądkiem i pewnością nie udania się”. W pierwszych dniach powstania operował pomiędzy Surażem a Bielskiem Podlaskim, gromadził wokół siebie coraz większe siły powstańcze. Jego 200 – osobowy oddział szybko wzrósł do około 800 osób. 22 stycznia 1863 roku, czyli już pierwszego dnia powstania zdobył Suraż pod Łopami. 23 stycznia na czele 50 ludzi wkroczył do **Ostrowii Mazowieckiej**. 30 stycznia wyparł z majątku Rudka pół sotni Kozaków. Awansowany na pułkownika wkroczył do **Tykocina i Ciechanowca**, gdzie mając pod komendą już około 3000 ludzi, w tym 900 konnych udał się do **Siemiatycz**. 6 i 7 lutego, pomiędzy Siemiatyczami a majątkiem Czartajewem doszło do bitwy oddziałów Cichorskiego z wojskiem gen. Maniukina, zakończonej klęską powstańców. Cichorski wraz z 700 ludźmi wycofał się do Puszczy Białej. Stamtąd robił częste wypadki na posterunki rosyjskie. W marcu podporządkował swój oddział Zygmuntowi Padlewskiemu, z którym walczył przeciw Rosjanom na Kurpiach. Po powstaniu wyemigrował do Francji. Później osiadł w Galicji, zmarł w 1876 roku.*

17. Stefan Cielecki pseudonim „Orlik” – urodzony w 1831 roku. W pierwszych tygodniach powstania styczniowego zorganizował oddział w Mławskiem. Po rozbiciu oddziału w bitwie pod **Rydzewem** sformował nową partię i oddał ją pod komendę majorowi Leneizo. Wstąpił się wielką odwagą w bitwie pod **Gołyminem**. Ciężko ranny w bitwie pod **Osówką** 14 października 1863 roku dostał się do niewoli. Więziony w **Modlinie** został skazany na karę śmierci, którą wykonano 14 listopada 1863 roku w **Przasnyszu**.

18.Kajetan Cieszkowski pseudonim „Ćwiek” – urodzony w 1826 w **Seroczynie**. Działał głównie na Lubelszczyźnie i Podlasiu. Stworzył oddział powstańczy popularnie nazywany „ćwiekami”. We wrześniu 1863 roku Cieszkowski dołączył do oddziału Marcina „Lelewela” Borelowskiego. Uczestniczył w bitwie pod **Panasówką**. Po upadku powstania wyemigrował do Francji. Zmarł w 1877 roku. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim w **Krakowie**.

19.Teodor Cieszkowski – radykalny działacz niepodległościowy urodzony w 1833 roku w Ochnówce w powiecie włodzimierskim na Wołyniu. Studiował medycynę na uniwersytecie kijowskim, z którego został relegowany za działalność konspiracyjną. W 1861 roku wstąpił do polskiej szkoły wojskowej w Cuneo we Włoszech, która dowodził Ludwik Mierosławski. Po wybuchu powstania styczniowego wstąpił do oddziału Apolinarego Kurowskiego w **Ojcowie**. Miał opinię brawurowego dowódcy o przeciętnych zdolnościach wojskowych. 7 lutego 1863 wraz z innymi oddziałami brał udział w bitwie o **Sosnowiec**. Za męstwo został awansowany na podpułkownika. Ranny dochodził do sił majątku potockich w **Krzyszowicach**. 26 lutego stoczył walkę pod **Pankami** a 1 marca rozbił oddział Rosjan pod **Mrzygłodem**. Pod **Pieskową Skatą** przyłączył się do oddziału gen. Mariana Langiewicza, który wyznaczył mu zadanie sformowania partii w okolicach Piotrkowa. 14 marca wszedł do **Radomska**, gdzie rozbroił 8 piechurów, skonfiskował 6000 tys. rubli i kilka koni. 27 marca 1863 roku przebywając we dworze Ludwika Niemojowskiego w **Radoszewicach** z oddziałem około 500 ludzi, został zaatakowany przez rosyjską grupę pościgową, złożoną z dwóch rot piechoty i sotni kozaków. Powstańcom udało się uciec, jednak 10 kwietnia pod **Broszęcinem** doszło do walki, w czasie której Cieszkowski został postrzelony w pierś. Wyniesiony z pola walki został dobity w dworze w **Leśniakach Chabielskich** przez oficera rosyjskiego z garnizonu wieluńskiego kpt. Rafałowicza.

20.Dionizy Czachowski - urodzony 6 kwietnia 1810 w **Niedabyli** pułkownik, naczelnik wojenny województwa sandomierskiego w powstaniu styczniowym. Brał udział w manifestacjach patriotycznych w **Warszawie** przed wybuchem powstania styczniowego. Przewidując wybuch powstania zakupił w 1862 roku znaczna ilość koni od władz rosyjskich. Po wybuchu powstania oddał się pod rozkazy Prędomskiego, który organizował oddział w okolicach **Świętego Krzyża**. Gen. Marian Langiewicz mianował go na szefa sztabu i dowódcę trzeciego batalionu. W bitwie pod **Małogoszczem** 24 lutego 1863 roku batalion Czachowskiego wślwił się doskonałą osłoną odwrotu gen. Langiewicza. Czachowski walczył również pod **Pieskową Skatą, Chrobrzą i Grochowiskami**.

Powstańcy Rząd Narodowy mianował go naczelnikiem wojennym województwa sandomierskiego. W sandomierskim stoczył zwycięskie bitwy pod **Stefankowem, pod Borią, Jeziorkiem i Klewcowem**. Pobity pod **Ratajami** (11 VI) rozpuścił oddział i przeszedł do **Krakowa**, gdzie zamieszkał w kolegium Pijarów. Na pole walki powrócił w październiku, lecz jego oddział złożony z około 650 ludzi został rozbity w podwójnej bitwie pod **Rybnicą i Jurkowicami** 20 – 21 października, sam Czachowski poległ 6 listopada pod **Wierchowiskami**.

21.Leon Czechowski – urodzony 7 kwietnia 1797 r. w Myślatyczach w zaborze austriackim. Porucznik w pułku Grenadierów Gwardii Królestwa Polskiego. Instruktor 24 korpusu litewskiego w Grodnie. Brał udział w powstaniu listopadowym. Za udział w bitwie pod **Olszynką Grochowską** został odznaczony Orderem Virtuti Militari

Na polecenie gen. Józefa Wysockiego organizował w 1863 r. wyprawę galicyjską do Królestwa Polskiego. W lasach pod **Cieszanowem** zebrał około 600 osobowy oddział ochotników. W niedzielę 15 marca Czechowski ze swoim oddziałem przekroczył granice zaborów. Jego oddział szedł od **Tarnobrodu przez Króle, Księżpole, Biszczę, Naklik i Potok Górny**. Pierwsza bitwa oddziału Czechowskiego odbyła się pod **Potokiem** 20 marca około godziny ósmej rano. Czechowski stracił dwóch powstańców, pięciu zostało rannych.

Kolejna bitwa miała miejsce w pobliżu wsi **Suszka**. Rannych zostało trzech powstańców. Bitwa w okolicach Lasu Ciosmańskiego przyniosła większe straty. Poległo ponad 20 powstańców a wielu innych zmarło w skutek odniesionych ran. Czechowski zarządził odwrot w kierunku granicy austriackiej i rozbrojenie. Czechowski ukrywał się lecz został aresztowany w okolicach **Jarosławia** został osadzony w więzieniu w **Przemysłu**. Więzienie opuścił w 1866 r. Po wyjściu na wolność zamieszkał w **Jarosławiu** gdzie zmarł 6 czerwca 1888 roku.

22.Henryk Dmochowski (Henry D. Saunders, Henry D. Sanders) – urodzony 26 października 1810 roku. Artysta rzeźbiarz. Absolwent przyrodoznawstwa na Uniwersytecie Wileńskim. Uczestnik powstania listopadowego. Po ogłoszeniu w 1861 roku amnestii po śmierci cara Mikołaja I, wrócił w 1861 roku do Wilna. Po wybuchu powstania styczniowego został naczelnikiem powiatu dziśnieńskiego i uformował partię powstańczą. Zginął 26 maja 1863 roku , niedaleko wsi Porzecze w rejonie borysowskim na Białorusi.

23.Makary Drohomirecki – urodzony w 1840 roku, ukraiński kniaź. Absolwent uniwersytetu w Kijowie i Instytutu Agronomicznego w Marymoncie. Uczestniczył czynnie w życiu politycznym **Warszawy**. W 1860 roku przeniósł się do Paryża, gdzie uczęszczał na wykłady gen. Ludwika Mierosławskiego o tematyce wojskowej. We Francji sformował 25. osobowy oddział powstańczy, złożony ze studentów. W końcu stycznia 1863 r. oddział Drohomireckiego przekroczył granicę Królestwa Polskiego niedaleko **Wielunia**. W okolicach lasów lipieńskich koło **Złoczewa** 16 lutego 1863 roku oddział został zaatakowany przez 3 rot piechoty i 40 kozaków z sieradzkiego garnizonu. Okazało się, że

miejsce postoju oddziału zdradził Rosjanom chłop Aleksander Rumowicz, którego wkrótce powiesił powstańczy oddział żandarmerii narodowej. Makary Drohomirecki poległ w walce wraz z ośmioma powstańcami.

24. Juliusz Wilhelm Działowski - urodzony 6 kwietnia 1842 w **Warszawie**. Potomek włoskiej rodziny kupieckiej Gianotti de Castellani. Dowodząc 30-osobowym oddziałem jazdy zajął skład soli w **Szczekocinach**. Później przyłączył się do oddziału Bogdana Bończy, z którym uczestniczył w bitwie pod Górami 18 czerwca 1863. Bończa w tej bitwie zginął. Następnie przyłączył się do oddziałów Ożańskiego i Litticha. Dowodził jazdą w przegranej bitwie pod **Przedborzem** 27 czerwca 1863 roku. Po klęsce Ożańskiego pod **Skotnikami** 29 czerwca 1863 roku zbiegł za granicę. W 1865 roku powrócił do Królestwa Polskiego i dobrowolnie oddał się w ręce władz rosyjskich. Otrzymał wyrok 10 lat ciężkich robót na Syberii, złagodzony następnie przez gubernatora Berga na osiedlenie na Syberii. Jego dalsze losy są nieznane.

25. Bogusław Ejtminowicz - urodzony w 1830 roku. Litwin, kapitan garnizonu rosyjskiego w **Białymstoku**. Należał do tajnej grupy Polaków oficerów w armii carskiej. Major armii powstańczej. Po bitwie pod **Siemiatyczami** nie przyjął awansu i zdezerterował do oddziału powstańczego organizowanego przez jego brata, Juliana. Brał udział w wielu bitwach. W listopadzie 1863 roku podporządkował się Karolowi Krysińskiemu. Po przegranej bitwie pod **Ossową** 31 grudnia 1863 roku, Ejtminowiczowi odszedł w kierunku na **Radzyna Podlaskiego**. Zaskoczony pod **Uścimowem** nagłym atakiem rosyjskich dragonów, osobiście osłaniał odwrót swojej piechoty. Według jednej wersji zginął, wedle innej popełnił samobójstwo.

26. Emile Faucheux – urodzony 1839 roku. Syn fabrykanta wełny z Algieru, żołnierz armii francuskiej. Kapitan w powstaniu styczniowym. W marcu 1863 roku przybył do **Poznania**. Brał udział w formowaniu oddziałów powstańczych w zaborze pruskim. Jako dowódca jednej z partii powstańczych w kwietniu wkroczył do Królestwa Polskiego. Wziął udział w walkach w Mazowieckiem i Kaliskim. 29 kwietnia 1863 roku został ciężko ranny w bitwie pod **Pyzdrami**. Zmarł po 1864 roku.

27. Leon Frankowski - urodzony 25 marca 1843 w **Liwkach Szlacheckich na Podlasiu**. Ziemiaнин. Od 1857 uczęszczał do Instytutu Szlacheckiego w **Warszawie**. W 1860 przeniósł się do gimnazjum realnego. Pod wpływem braci Jana i Stanisława przyłączył się do organizacji spiskowych. Brał udział w manifestacji patriotycznej na pogrzebie wdowy po generale Sowińskim. Był zwolennikiem generała Ludwika Mierosławskiego. Z ramienia Komitetu Centralnego Narodowego jesienią 1862 roku został komisarzem lubelskim. Na początku stycznia 1863 roku zorganizował oddział złożony ze studentów Instytutu Politechnicznego w **Puławach**. Oddział stoczył zwycięską potyczkę pod Kurowem, zdobywając furgon pocztowy z dużą ilością pieniędzy. 8 lutego w czasie ucieczki przed oddziałem rosyjskim powstańcy zostali rozbici w **potyczce pod Słupczą koło Sandomierza**. Ranny Frankowski schronił się w **Sandomierzu**, gdzie został ujęty i postawiony przed sądem wojskowym. Nie zgodził się na współpracę z Rosjanami. Mimo starań rodziny otrzymał wyrok śmierci i został powieszony.

28. Karol Frycze (Fritsch, Fritsche) - urodzony 1830 roku w **Warszawie**, podpułkownik w powstaniu styczniowym. Po ukończeniu szkoły średniej, wyjechał do Francji, gdzie zdobył tytuł inżyniera. Pracował przy budowie Kolei Warszawsko-Petersburskiej. Działał w konspiracji niepodległościowej. Brał udział w przygotowaniach powstańczych. Walczył w oddziale Władysława Cichorskiego-„Zameczka” i Zygmunta Padlewskiego. Dowodził oddziałem rezerwowym w bitwie pod **Myszyńcem**. Później przeszedł do oddziału Ignacego Mystkowskiego. Brał udział w **bitwach pod Stokiem, Kietlanką i Łączką**. W ostatniej bitwie na czele odrębnego oddziału kosynierów opierał się przeważającej sile wroga. Ciężko ranny w brzuch, zmarł 24 maja 1863 roku w **Porębie**.

29. Paweł Ganier d'Aubin - francuski oficer 23. Pułku Piechoty. Do Królestwa Polskiego przybył wraz z grupą ochotników francuskich. Jako dowódca oddziału kosynierów służył przy boku Edmunda Taczanowskiego. Odnosił sukcesy w obu bitwach pod Pyzdrami, walczył w bitwie pod Rudą Wieczyrńską. Zginął w bitwie pod Wolą Cyrusową 4 listopada 1863 roku.

30. Mikołaj Galoff – urodzony 1824 rok, ziemianin. Pułkownik armii rosyjskiej. Członek rewolucyjnych organizacji spiskowych w guberni witebskiej w latach 1861-1865. Dowodził powstańczym oddziałem jazdy, brał udział w bitwie nad Berezyną. Po powstaniu udał się na emigrację. Pochowany na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

31. Józef Grekowicz pseudonim „Gronostajski” – urodzony 13 lipca 1834 w Michalewie koło Mińska. Absolwent Akademii Wojskowej w Petersburgu. Brał udział w spisku w wojsku carskim, przygotowywał powstanie styczniowe. 18 stycznia 1863 roku Rząd Narodowy nadał mu stopień pułkownika. W nocy z 23 na 24 stycznia na czele oddziału uderzył zaatakował załogę rosyjską w **Radomsku**. Później połączył się z Apolinarem Kurowskim. 17 lutego brał udział w **bitwie pod Miechowem**. Ranny uszedł do **Krakowa**. Będąc naczelnikiem sił zbrojnych województwa krakowskiego organizował nowe formacje. 5 kwietnia 1863 roku wkroczył do Królestwa Polskiego z oddziałem liczącym 230 piechoty i 32 jazdy. 4 maja 1863 roku wzięty udział w bitwie pod **Igołomią**, następnie 24 sierpnia i stoczył bitwę pod **Fajstławicami** w województwie lubelskim. W Galicji organizował siły zbrojne obwodu sanockiego i samborskiego.

Po upadku powstania wyemigrował do Paryża, gdzie skończył studia inżynierskie. Następnie udał się do Turcji, gdzie pracował przy budowie kolei. W Turcji chciał wywołać powstanie górali kaukaskich na tyłach wojsk rosyjskich. Brał udział w próbach polsko-węgierskiej dywersji na Bałkanach.

W latach 1881-1882 budował kolej we francuskiej kolonii San Domingo, później pracował w kolejnictwie na Martynice, budował linię kolejową w Bułgarii. Od 1886 pełnił funkcję inżyniera kolejowego w Buczacz. Zmarł 26 lipca 1912 roku. Został pochowany we Lwowie.

32. Faustyn Gryliński – urodzony w 1830 roku w Galicji. Był słuchaczem Polskiej Szkoły Wojskowej w Cueno we Włoszech, walczył pod rozkazami Giuseppe Garibaldi. W powstaniu styczniowym walczył w stopniu majora. Na terenie województwa sandomierskiego sformował 400. osobowy oddział powstańcy. Skonfliktowany z Dionizym Czachowskim, nie chciał przejść pod jego rozkazy. Dopiero za trzecim razem Gryliński zgodził się przybyć na wyznaczony przez Czachowskiego punkt zborny do lasów ilżeckich. Jego oddział liczył 240 strzelców, 150 kosynierów i 60 konnych. Po bitwie pod **Grabowcem** 16 kwietnia 1863 r., odłączył się od Czachowskiego. 18 kwietnia 1863 roku słabo ubezpieczony obóz Grylińskiego pod Brodami został całkowicie rozbity przez rosyjski oddział mjr. Klewcow. 20 października 1863 r. brał udział w bitwie pod **Oksą** pod dowództwem Zygmunta Chmieleńskiego, gdzie został ranny i awansował na stopień pułkownika. Po upadku powstania wyemigrował do Francji. Zmarł w Egipcie w 1866 roku.

33. Michał Heydenreich pseudonim „Kruk” – urodził się 19 września 1831 w **Warszawie**. Był synem spolonizowanego Niemca i Francuzki. Absolwent Akademii Sztabu Generalnego w Sankt Petersburgu. Członek Koła Oficerskiego założonego przez Zygmunta Sierakowskiego w Sankt Petersburgu. Po wybuchu powstania został mianowany naczelnikiem wojennym województw podlaskiego i lubelskiego. W **bitwie pod Kaniwołą** 24 lipca 1863 roku jego oddział poniósł duże straty. Zdołał jednak zebrać oddział i w bitwie pod **Chruśliną** 4 sierpnia 1863 roku odniósł zwycięstwo. 8 sierpnia w **bitwie pod Żyrzynem** pokonał rosyjski konwój poczty pieniężnej złożony z 550 żołnierzy i 2 dział. Zdobył przesyłkę pieniężną w wysokości 200 000 rubli. Po tym wydarzeniu Rząd Narodowy rozkazem dziennym nr 11 z 22 sierpnia 1863 mianował Heydenreicha na stopień generała. 24 sierpnia przegrał **bitwę pod Fajstawicami**. Stamtąd wycofał się do Galicji. W kolejnej bitwie 25 grudnia **pod Kockiem** poniósł kolejną klęskę. Wobec upadku powstania wyjechał do Francji, a potem do Wielkiej Brytanii. Brał udział w wojnie francusko-pruskiej 1870-1871. W 1872 wstąpił do paryskiej loży wolnomularskiej. Później przeniósł się do Lwowa, gdzie prowadził warsztat rzemieślniczy. Zmarł 9 kwietnia 1886 roku. Spoczywa na Cmentarzu Łyczakowskim.